

Adoptio merkitsee useimmille sitä, että pitkään perheellisyyttä odottanut pariskunta saa adoptiolapsen. Tuon lapsen synnyttänyt nainen eli biologinen äiti unohdetaan usein. Biologisten äitien sopeutuminen lapsen menetykseen on kuitenkin tuskallinen ja melko tuntematon prosessi. Vuonna 2006 hyväksytty psykologian pro gradu -tutkielmani käsitteli biologisten äitien kokemuksia adoptiosta. Aineisto muodostui neljän suomalaisnaisen sähköpostihaastatteluista.

Lapsen antaminen adoptioon on erityislaatuinen menetys

Teksti Marika Tollman, PsM, psykologi

Erikoinen äitiys

Jonkin verran yllättävää oli, että kaikki neljä haastateltua koki itsensä äidiksi suhteessa adoptiossa olevaan lapseensa. Myös lapsetonta elämää viettäneet vastaajat kokivat olevansa äitejä. Haastatteluun osallistuneiden kokemus omasta äitiydestään oli niin vahva, että se vaikutti tutkimukseni nimeämiseen. Gradun nimeksi tuli Salainen äitiys, sillä haastattelemani naiset joutuivat useimmissa tilanteissa pitämään erikoisen äitiytensä salassa.

Kolme vastaajistani kertoi, että heille tuottaa vaikeuksia vastata kysymykseen siitä, onko heillä lapsia tai kuinka monta lasta heillä on. *”Minun on vaikea esim. sosiaalisissa tilanteissa tietää mitä vastata jos joku kysyy onko minulla lapsia. Jos kiellän, tunnen kieltäväni lapseni. Jos myönnän, johtaa se lisäkysymyksiin eikä tämänöinen adoptioasia ole mitenkään helppo kerrottava.”*

Ristiriitainen menetys

Lapsen antaminen adoptioon on erityislaatuinen menetys, johon liittyy useita yksilön sisäisiä ja sosiaalisia ristiriitoja. Tutkimuksessani lapsen adoptio koettiin menetyksenä ristiriitaiseksi, koska biologiset äidit olivat itse aiheuttaneet sen adoptiopaperit allekirjoittamalla. Lisäksi menetyksen tekee ristiriitaiseksi se tosiasia, että lapsi on edelleen olemassa ja kasvaa jossain päin Suomea. Biologinen äiti joutuu valmistautumaan siihen, että lapsi haluaa joskus ottaa häneen yhteyttä. Hänen on kuitenkin valmistauduttava siihenkin, että hän ei enää koskaan tapaa adoptoitua lastaan.

Muut ihmiset eivät läheskään aina ymmärrä lapsen adoptioon antamiseen liittyvää menetystä. Sekä biologisen äidin läheiset että ammattihenkilöt saattavat pitää adoptiota hyvänä ja helpoimpana ratkaisuna yleensä suunnittele mattoman ras-

kauden kautta syntyneen lapsen tulevaisuuden ratkaisemiseksi. Saatetaan myös ajatella, että lapsen menetys adoptioon on seuraus, jonka biologinen äiti joutuu kantamaan esimerkiksi vastuuttomana pidetystä seksuaalisesta käyttäytymisestään.

Suuri suru ja muita tunteita

Keskeisin adoptioon liittyvä tunne haastattelemillani biologisilla äideillä oli suru. Myös Soroskyn ym. (1978) tutkimuksessa puolet haastatelluista kertoi edelleen tuntevansa tuskan ja surun tunteita luovuttamaansa lasta kohtaan, vaikka adoptiosta oli kulunut jopa 33 vuotta. Condonin (1986) tutkimuksessa 67% osallistujista vastasi, että heidän adoptioon liittyvä surunsa ei ollut vähentynyt vuosien kuluessa tai se oli jopa voimistunut. Yksi vastaajistani kirjoitti adoptioon liittyvästä surusta näin: *"Tämä adoptio on siitä bankala asia, että tästä on vaikea sanoa mistä sureminen alkaa ja mihin se päättyy. Asia ikään kuin leijailee, on läsnä, eikä oikein päästä otteestaan..."*

Monet biologiset äidit ovat adoptiohetkellä liian nuoria ja persoonaltaan kypsymättömiä, jotta heillä olisi riittävästi keinoja surra menetystään ympäristössä, joka ei tarjoa heille tukea. Liian harva on myöskään pystynyt luomaan kuvaa siitä, mitä he ovat menettäneet, sillä he eivät ole nähneet lasta tai saaneet hänestä riittävästi tietoa. Edellä siteeraamani vastaaja jatkoikin näin: *"...Kuitenkin uskon että suurimman surutyön tein silloin kun synnytin toisen lapsen. Vasta sitten tajusin oikeasti mitä olin kaan menettänyt, siis vasta sitten menetys jysähti tajuntaan..."*

Muita tutkimuksessani esiin nousseita tunteita olivat syyllisyys, lapsen ikävöinti, häpeä, pettymys itseä kohtaan, onni syntyneestä lapsesta, viha, pelko ettei enää koskaan saa yhteyttä lapseen, pelko muita menetyksiä kohtaan, tunne epäonnistumisesta ja kateus.

Kaksi tutkimukseeni osallistuneista naisista kertoi adoptioon liittyvistä tunteistaan vain vähän. Molemmat kertoivat adoption jälkeisen ajan olleen vaikeaa, mutta he eivät kertoneet asiasta tarkemmin. Toinen heistä selvensi asiaa näin: *"Jotenkin siitä ei anna itsensä ajatella niin pitkälle että tunteet tulisivat pinnalle. Kun niitä ei ehkä hallitse ja tosiasioille ei kuitenkaan voi mitään..."*

Vaikea elämäntilanne – yleensä ilman tukea

Aiempien tutkimusten (esim. Condon 1986, Tennyson 1988) mukaan biologiset äidit jäävät usein ilman lähipiirin tai ammattilaisten tukea. Eräs tutkimukseeni osallistunut nainen kirjoitti näin: *"Raskauden alkuaika oli aivan kauheata, ajattelin itsemurhaa monta kertaa. Eihän minulla ollut ketään jonka kanssa olisin jutellut."* Toisaalta sama vastaaja totesi kysymykseeni mahdollisen henkisen tuen hyödyllisyydestä näin: *"Psykologille miksi? Tiesin selviytyväni raskaudestani vaikeaa minulla oli onnettomia hetkiäkin..."*

Toinen haastateltu kirjoitti näin: *"En saanut mitään apua, ehkä olisi pitänyt pyytää mutta siinä tilanteessa se tuntui että en olisi ammattiapua ansainnut."* Eräs vastaaja yritti adoption jälkeen saada apua, mutta terveydenhuollossa vedottiin kiireeseen ja adoptiojärjestössä puolestaan siihen, että he ovat keskittyneet toiminnassaan lastensuojeluun.

Välistä luiskahtaminen helppoa

Adoption biologiset äidit jäävät henkisen avun suhteen usein väliinputoajiksi. Raskauden osalta he ovat asiakkaana äitiysneuvolassa, synnytyksen osalta synnytyssairaalassa ja adoptioasioiden osalta sosiaalipalveluissa. Joka paikassa he ovat harvinaisia erityistapauksia, koska kotimaisia adoptioita tehdään nykyään vähän. Biologiset äidit jäävät adoptiojärjestelyissäkin helposti sivustakatsojan asemaan. Monet heistä ovat nuoria, kokemattomia, adoptiosta tietämättömiä ja häpeissään tilanteesta. Tutkimukseni aikana koin, että eri tahoilla biologisten äitien tukeminen miellettiin tarpeelliseksi, mutta voimavarat, osaaminen ja uskallus puuttuivat.

Mielestäni biologisia äitejä tulisi huomioida paremmin jo raskauden sekä adoptioprosessin aikana. Avun vastaanottaminen voi olla heille kuitenkin vaikeaa. Tänä päivänäkin lapsen adoptioon antavia naisia neuvotaan unohtamaan tapahtunut, tukahduttamaan tunteensa, salaamaan asia ja jatkamaan elämäänsä kuin adoptiota ei olisi tapahtunut. Biologiset äidit saattavat myös pitää kärsimyksiään oikeutettuina, koska he kokevat usein suurta syyllisyyttä teostaan.

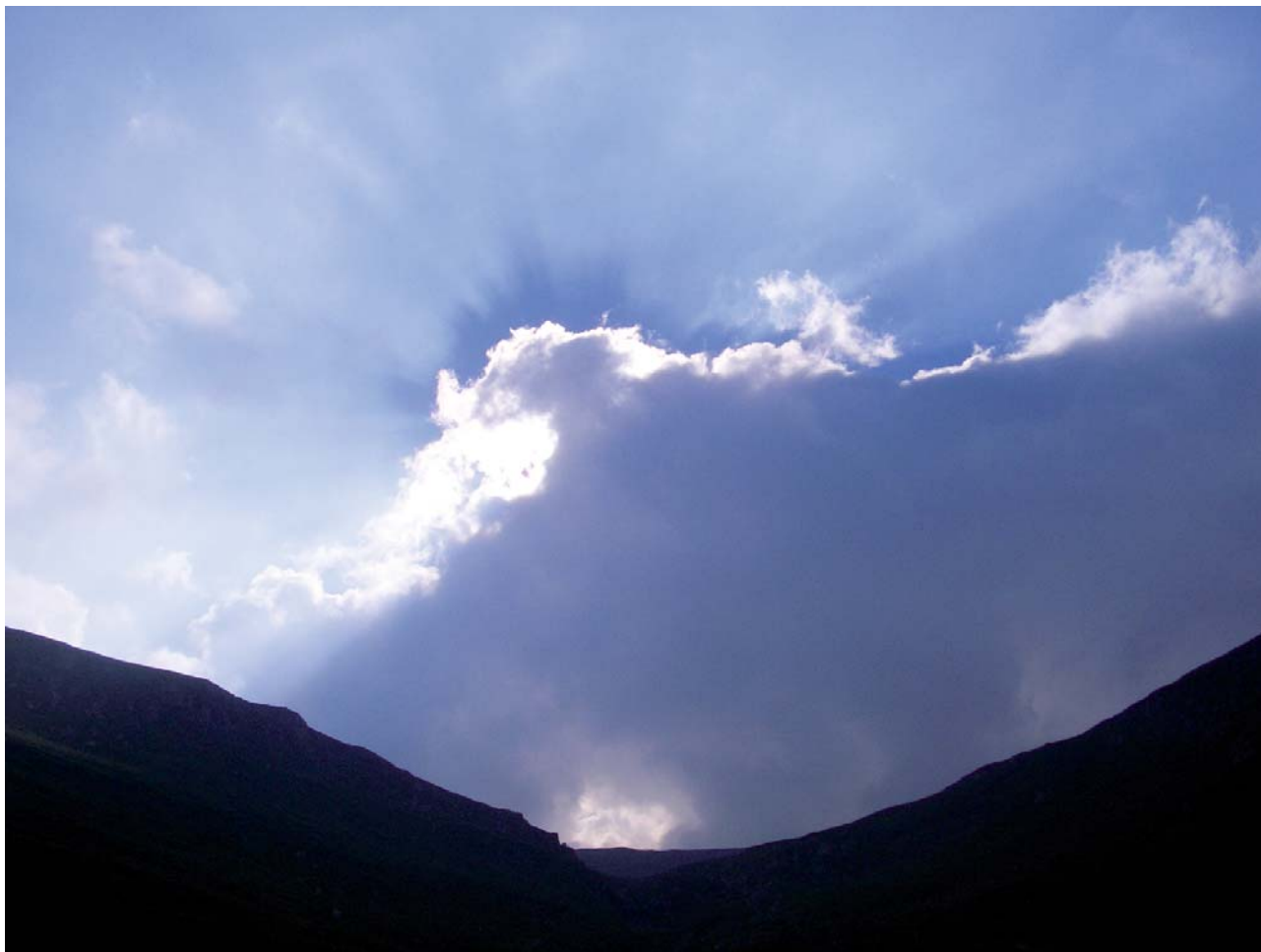
Kohtuullisia toiveita

Tutkimukseeni osallistuneet naiset toivoivat kaikkein eniten biologisen äitiyden käsittelyä julkisuudessa. Mediassa tai tietokirjallisuudessa biologista äitiyttä on käsitelty erittäin vähän, eikä aihetta ole tietääkseni käsitelty juuri taiteenkaan saralla. Biologiset äidit kokivat täydellisen hiljaisuuden aihepiirin ympärillä vaikeuttavan asian käsittelyä ja asiasta kertomista. Vastaajat esittivät myös varovaisia toiveita henkisen tuen ja nykyistä kattavamman neuvonnan saamisesta. Lyhimmilläänhän biologisen äidin saama adoptioneuvonta voi olla yhden tapaamisen mittainen. Lisäksi he toivat esiin osattomuuden kokemuksiaan adoptioprosessissa. Biologiset äidit eivät esimerkiksi uskaltaneet esittää toivomuksia, koska kokivat itsensä altavastaajiksi tapaamiinsa ammattilaisiin verrattuna. Toisaalta he olivat kohdanneet myös tietämättömyyttä esimerkiksi äitiysneuvolassa, synnytyssairaalassa ja sosiaalityöntekijöiden osalta. •

Pro gradu Salainen äitiys: Lapsen adoptioon antaneiden naisten kokemuksia adoptiosta on luettavissa internetissä osoitteessa: http://joypub.joensuu.fi/publications/masters_thesis/tollman_salainen/

Lähteitä:

Condon, T. J. (1986). Psychological disability in women who relinquish a baby for adoption. *The Medical Journal of Australia*. 144. 117-119.
Sorosky, A. D., Baran, A. & Pannor, R. (1978). *The Adoption Triangle. The Effects of the Sealed Record on Adoptees, Birth Parents, and Adoptive Parents*. New York: Anchor Press/Doubleday.
Tennyson, M. A. (1988). *Experiences of a Woman Who Intended to Relinquish Her Infant for Adoption*. *Maternal Child Nursing Journal*. 17. 139-152.

Birthmother's Day

Äitienpäivää edeltävänä lauantaina vuonna 1990 joukko lapsensa adoptioon antaneita naisia kokoontui Seattlessa. He päättivät luoda Birthmother's Day -perinteen. Tarkoituksena oli muistella kunkin adoptioprosessiin liittyviä asioita, kunnioittaa adoption biologisia äitejä ja levittää tietoa aiheesta.

Birthmother's Day tarkoittaa syntymä-äitien päivää tai bioäitienpäivää. Suomen kielessä ei ole vakiintunutta sanaa, joka tarkoittaisi lapsensa adoptioon antanutta naista. Sama ongelma on myös englannin kielessä, jossa käytetään muun muassa nimikkeitä bioäiti, syntymä-äiti ja ensimmäinen äiti. Yhteisesti hyväksyttyä nimeä ei ole löydetty, vaan sanojen sävyeroista kiistellään.

Bioäitienpäivä sattuu samalle päivälle kuin Lapsettomien lau-

antai. Sattuma tuntuu paradoksaaliselta, sillä adoptio liittyy usein läheisesti lapsettomuuteen. Eräs biologinen äiti vertasi suruaan lapsen adoptiosta suruun, jota hän kuvitteli lapsettomien kokevan. ”Tunnetta siitä että elämästä puuttuu iso osa. Tunnetta siitä, että perhe on vaillinainen.”

Suru ja sureminen vaikuttavat liittyvän bioäitienpäivän viettoon Yhdysvalloissa. Bioäitienpäivänä järjestetään tapaamisia vertaistuen hengessä. Yksinään päivää viettävät bioäidit ovat kuvanneet rauhoittavansa kyseisen päivän mietiskelyyn. Bioäitienpäivänä voi antaa itselleen erityisluvan suremiseen ja kaikkiin muihinkin tunteisiin. Myös monissa adoptioperheissä vietetään bioäitienpäivää. Avoimen adoption perheissä sitä saatetaan viettää yhdessä bioäidin kanssa. Myös

kauppiaat ovat keksineet päivän. Ainakin internetissä on jo myytävänä bioäitienpäivään räätälöityjä kortteja, koristeita ja lahjoja.

Adoptio herättää usein voimakkaita tunteita ja kiivaita keskusteluja. Bioäitienpäivä ei ole poikkeus. Osa biologisista äideistä vastustaa bioäitienpäivää. He muistuttavat, että erillisen bioäitienpäivän sijasta biologisen äidinkin tulee voida viettää kaikkien äitien yhteistä äitienpäivää. Kriittiset adoptoidut puolestaan ovat todenneet, että adoptiossa ei ylipäätään ole mitään juhlittavaa.

Bioäitienpäivää viettävät ovat usein päätyneet eräänlaiseen kompromissiin. Lauantai on varattu menetysten käsittelemiseen ja sunnuntai ilolle. •